

Karensdag eller ej?

I årets budgetproposition har regeringen föreslagit att karensdagen i sjukförsäkringen slopas och att ersättningsnivån i stället sänks till 75% genomgående från första till sista sjukdagen.

Förslaget har väckt stor debatt. De som är kritiska till karensdagens slopande hävdar att antalet sjukdagar kommer att öka väsentligt och att kostnaderna för sjukförsäkringen därigenom kommer att stiga kraftigt. Eftersom den faktiska sjukdomsbilden hos allmänheten inte låter sig påverkas av administrativa åtgärder måste utgångspunkten för kritiken vara att benägenheten att sjukskriva sig i onödan ökar om karensdagen slopas.

Det kan därför vara av intresse att återge resultatet av en i höstas genomförd undersökning bland anställda om förändrat mönster när det gäller sjukfrånvaro bl a efter karensdagens införande den 1 juli 1993. Undersökningen är gjord av SIFO efter beställning av Riksförsäkringsverket och Sjuk- och arbetsskadeberedningen.

Undersökningen inleddes med en kvalitativ studie. Ett antal slumpvis utvalda personer deltog i halvstrukturerade gruppdiskussioner. Mot bakgrund av uppdrag, påståenden och resultat från dessa diskussioner formulerades ett antal huvudfrågor som användes som kuskapsbas för en kvantitativ studie där 3 000 personer intervjuades per telefon. Här följer några resultat.

Drygt 60% av de intervjuade hade under det senaste året en eller flera gånger gått till jobbet fast de känt sig

krassliga. 9% hade vid ett eller flera tillfällen tagit ut semester i stället för att sjukskriva sig och 10% hade tagit ut kompensationsledighet.

Eftersom det i den allmänna debatten ibland antyds att arbetstagare med barn under tolv år använder ersättningen för vård av sjukt barn när man själv är sjuk känns det angeläget påpeka att ingenting i resultaten tyder på att så skulle vara fallet. De som uppger sig ha gjort detta är mycket få.

Ca 50% ansåg att karensdagen och lägre ersättningsnivåer medfört att frånvaron minskat betydligt och drygt 40% uppgav att man själv kan tänka sig att undgå karensdagen genom att gå till jobbet när man är sjuk. Resultatet pekar således på att karensdagen faktiskt påverkat sjukskrivningsbeteendet. Samtidigt står det klart att även det hårdnande klimatet på arbetsmarknaden haft stor betydelse. I vad mån en minskad sjukfrånvaro beror på det ena eller andra kan vara svårt att avgöra.

I intervjun ingick också att klarlägga attityder till arbetslivet och sjukfrånvaron. De intervjuade ställdes inför en rad påståenden som skulle besvaras med t ex "stämmer", "stämmer dåligt", "vet ej".

Över 70% ansåg att när det är ont om jobb är människor försiktigare med att sjukskriva sig. Och 50% instämde i påståendet att människor inte törs vara borta idag. Då kan man råka illa ut om det blir tal om nedskärningar eller andra inskränkningar på jobbet. 65% ansåg t o m att det är färre och färre som vågar säga sin mening på jobbet av rädsla för att mista jobbet.

För att emellertid återgå till karensdagen och de lägre ersättningsnivåerna så har dessa faktorer haft större betydelse för anställda inom den offentliga sektorn än bland privatanställda liksom för dem med en inkomst i intervallet 9 000 -16 000 kronor per månad.

En slutsats är således odiskutabel. Det är framför allt de lågavlönade som tar kompedigt, tar ut semesterdagar eller går sjuka till jobbet för att slippa förlusten av en dagslön.